



291. Exod. 20.

Cum Deus loqueretur cum Moyse dicitur Exod. 20. n. 18. Cunctus autem populus videbat voces, & lampades. Voces audiuntur, non tamen oculis patent: quod lampades viderentur plana res est, sed quod sicut lampades ita visu percipiuntur voces, quomodo fieri? Ecce quantum discrimen est inter voces Dei, & hominum, quia hæc solum auditum pertranseunt, at illæ non sunt cassæ, sed secum involvunt effectus, ita ut oculis excipiantur. Philo lib. de Decalogo ait, Univerfus populus videbat vocem aperitissime; humana cum vox audatur, Divina visu percipitur: Quare? quia quacumque Deus dicit, non verba sunt, sed opera.

Verba Dei sunt opera. Philo.



CAPUT II.

- 1. Et complerentur dies Pentecostes, erant omnes pariter in eodem loco.
2. Et factus est repente de Cælo sonus, tanquam advenientis Spiritus vehementis, & replevit totam domum ubi erant sedentes.
3. Et apparuerunt illis dispersite lingua tanquam ignis, sedique supra singulos eorum.
4. Et repleti sunt omnes Spiritu Sancto, & cæperunt loqui variis linguis, prout Spiritus Sanctus dabat eloqui illis.
5. Erant autem in Ierusalem habitantes Iudei, viri religiosi ex omni natione, quæ sub Cælo est.
6. Facta autem hac voce, convenit multitudo, & mente confusa est, quoniam audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes.
7. Stupebant autem omnes, & mirabantur, dicentes: Nonne ecce omnes isti, qui loquuntur Galilæi sunt?
8. Et quomodo nos audivimus unusquisque linguam nostram, in quâ nati sumus?
9. Parthi, & Medi, & Ælamitæ, & quæ habitant Mesopotamiam, Iudæam, & Cappadociam, Pontum, & Asiam,
10. Phrygiam, Pamphiliam, Ægyptum, & partes Libyæ, quæ est circa Cyrenen, & advena Romani.
11. Iudei quoque, & Proselyti, Cretes, & Arabes: audivimus eos loquentes nostris linguis magna Dei.
12. Stupebant autem omnes, & mirabantur ad invicem dicentes: quidnam vult hoc esse?
13. Alii, autem irridentes dicebant: quia musto pleni sunt isti.
14. Stans autem Petrus cum undecim levavit vocem suam, & locutus est eis: viri Iudei, & qui habitatis Ierusalem universi, hoc vobis notum sit, & auribus percipite verba mea.
15. Non enim, sicut vos estimatis hi ebrii sunt, cum sit hora diei tertia.
16. Sed hoc est, quod dictum est per Prophetam Joel:
17. Et erit in novissimis diebus (dicit Dominus) effundam de Spiritu meo super omnem Carnem: & prophetabunt filii vestri, & filia vestra, & juvenes vestri visiones videbunt, & seniores vestri somnia somniabunt.
18. Et quid super servos meos, & super ancillas meas in diebus illis effundam de Spiritu meo, & prophetabunt.
19. Et dabo prodigia in Cælo sursum, & signa in terra deorsum, sanguinem, & ignem, & vaporem fumi.
20. Sol convertetur in tenebras, & Luna in sanguinem, antequam veniat dies Domini magnus, & manifestus:
21. Et erit: omnis quicumque invocaverit nomen Domini salvus erit.
22. Viri Israëlita: audite verba hæc: Iesum Nazarenum, virum approbatum à Deo in vobis, virtu-

- tibus, & prodigiis, & signis, quæ fecit Deus per illum in medio vestri, sicut & vos scitis.
23. Hunc definito consilio, & prescientia Dei traditum per manus iniquorum assigentes interemistis.
24. Quem Deus suscitavit, solvitis doloribus inferni, juxta quod impossibile erat teneri illum ab eo.
25. David enim dicit in eum: Providebam Dominum in conspectu meo semper: quoniam à dextris est mihi ne commovear.
26. Propter hoc latatum est cor meum, & exultavit lingua mea insuper, & caro mea requiescit in spe:
27. Quoniam non derelinques animam meam inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem.
28. Notas mihi fecisti vias vitæ: & replebis me iucunditate cum facie tua.
29. Viri fratres, liceat audenter dicere ad vos de Patriarcha David quoniam defunctus est, & sepultus: & sepulchrum ejus est apud nos usque in hodiernum diem.
30. Propheta igitur cum esset, & sciret quia iurejurando jurasset illi Deus de fructu lumbi ejus sedere super sedem ejus.
31. Providens locutus est de Resurrectione Christi, quia neque derelictus est in inferno, neque caro ejus vidit corruptionem.
32. Hunc Iesum resuscitavit Deus, cujus omnes nos testes sumus.
33. Dextera igitur Dei exaltatus, & promissione Spiritus Sancti accepta à Patre effudit hunc, quem vos videtis, & auditis.
34. Non enim David ascendit in Cælum: dixit autem ipse: Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis.
35. Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.
36. Certissime sciat ergo omnis domus Israël, quia & Dominum eum, & Christum fecit Deus, hunc Iesum, quem vos crucifixistis.
37. His autem auditis, compuncti sunt corde, & dixerunt ad Petrum, & ad reliquos Apostolos: quid faciemus, viri fratres?
38. Petrus vero ad illos: Pœnitentiam (inquit) agite, & baptizetur unusquisque vestrum in nomine Iesu Christi, in remissionem peccatorum vestrorum: & accipietis donum Spiritus Sancti.
39. Vobis enim est repromissio, & filiis vestris, & omnibus qui longè sunt, quoscumque advocaverit Dominus Deus noster.
40. Aliis etiam verbis plurimis testificatus est, & exhortabatur eos dicens: Salvamini à generatione ista prava.
41. Qui ergo receperunt sermonem ejus, baptizati sunt, & appositæ sunt in die illa animæ circiter tria millia.
42. Erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus.
43. Fiebat autem omni animæ timor multa quoque prodigia, & signa per Apostolos in Ierusalem fiebant, & metus erat magnus in universis.
44. Omnes etiam, qui credebant, erant pariter, & habebant omnia communia.
45. Possessiones, & substantias vendebant, & dividebant illa omnibus, prout cuique opus erat.
46. Quotidie quoque perdurantes unanimiter in templo, & frangentes circa domos panem, sumebant cibum cum exultatione, & simplicitate cordis,
47. Collaudantes Deum, & habentes gratiam ad omnem plebem. Dominus autem augebat qui salvificarent quotidie in idipsum.

ARGUMEN



ARGUMENTUM.

APUT hoc in tres dividitur partes, Prima à vers. 1. usque ad 13. narratur in Pentecoste adventus Divini Spiritus sub specie venti vehementis, ac linguarum ignearum admirantibus cunctis de his, quæ videbant, & audiebant in Apostolis. In secunda parte describitur prima admirabilis concio D. Petri à vers. 14. usque ad 42. cum magno fructu, in qua convertit tria millia hominum. In tertia parte à vers. 42. usque ad finem refertur sancta, ac Religiosa vita primorum Christianorum in multa oratione, & Charitate.

Actor. 2. n. 1. Cum complerentur dies Pentecostes, erant omnes pariter in eodem loco.

VERSIONES.

Syrus. Et cum completi essent dies, dum congregati essent omnes.
Arabic. Cum completus esset dies Pentecostes, quinquaginta dierum erant omnes juxta prædictum modum.
S. Chrysost. Unanimiter congregati.
S. Augustin. Tempore, quo suppletus est dies Pentecostes, omnes simul fuerunt in uno.

EXPOSITIO I.

Ecce adimpleta promissio à Christo D. facta superiori cap. num. 8. de adventu Spiritus Sancti. Cum complerentur dies Pentecostes: id est 50. dies à Paschate computandi, qui hoc ipso die complebantur. Phrasi Hebræa dicitur compleri dies, quando advenit, & inchoatur. Ita Luc. 2. num. 21. Postquam consummati sunt dies octo, id est die octavo, & n. 22. Postquam impleti sunt dies purgationis, id est cum adesset dies quadagesimus. Per diem autem Pentecostes intelligit D. Lucas celebre Festum Judæorum, quod quotannis recolebant in memoriam acceptæ legis per Moysen in monte Sinai Exod. 19. & etiam in gratiarum actionem pro novis fructibus, quorum primitiæ, utpote duo panes offeriebantur; quæ fuerunt typus Christianæ Pentecostes in qua promulgata fuit lex Christi per Petrum, & cæteros Apostolos, de quo questione sequenti. Erant omnes, scilicet Apostoli, ac discipuli, ac cæteri fideles num. 120. de quibus fit mentio capite antecedenti vers. 15. ut notant S. Cyprian. S. Chrysostom. S. Augustin. S. Leo serm. de Spiritu Sancto, & patet ex verbis Joel num. 17. Quare ineptè, & malè Beza restringit adventum Spiritus Sancti ad solos Apostolos, & etiam ab hoc adventu Spiritus S. excludit B. Virginem, & ridet pictores, qui eam pingunt in medio Apostolorum: Hæreticus valde imperitè loquitur, quia Apostoli erant orantes cum mulieribus, & Maria Mater ejus, ac fratribus, ut dicitur superiori cap. vers. 14. & cum his omnibus loquens Christus eis promisit Spiritum Sanctum eodem cap. 1. vers. 8. Accipietis virtutem Spiritus Sancti supervenientis in vos. Pariter. Græcè unanimiter, D. August. simul fuerunt in uno, nempe loco, Cenaculo, & non solum erant unanimiter ratione loci, sed etiam animi, unionis, ac charitatis; nam, ut ait D. Bernard. lib. de modo vivendi serm. 41. Plus diligitur Deus unionem animi, quam loci.

Phrasis. Hebræa. Luc. 2.

Exod. 19.

S. Cypri. S. Chrys. S. Leo. Beza.

Act. 1.

3. Græc. D. August. D. Beza.

QUÆSTIO I.

Quare D. Spiritus venit in die Pentecostes?

Pentecostes vox est græca, & significat quinquagenarium, & cum hic liber Actorum scriptus fuisset à D. Luca Græco idiota, & de Græco originali transmutatus in Latinum, tamen hoc nomen Pentecostes in Græco permansit, ob magnam multorum mysteriorum venerationem, quæ sub hoc nomine continentur, ut in simili notat Rupertus in principio Apocalypsis, & ait: Sola appellatio pulchre intacta permansit, videlicet ob excellentiam rerum, sive Mysteriorum, quæ hæc Scriptura comprehendit: Sic Alleluja, sic Amen, Hebræa vocabula, ob dignitatem sensuum in Græcis, & Latinis literis permanserunt.

Hoc Festum Pentecostes, quinquaginta diebus transactis à diebus Azimorum ac Paschatis mandatum est à Deo Iudæis celebrari ex duplici ratione, Prima in memoriam, illo die quinquagesimo ab egressu Ægypti, legis latæ per Moysen in monte Sinai Exod. 19. Secunda causa, in gratiarum Actionem pro novis illius anni fructibus, quos tunc, ut jam maturos, metere incipiebant: Unde eorum primitiæ, scilicet duos panes triticeos ex frugibus illius anni Deo offerebant in die Pentecostes.

Quæ fuerunt typus, & umbra Christianæ Pentecostes; nam numerus quinquagenarius significat penitentiam perfectam, ut ex multis probat Hieronymus serm. ad initium libri 21. in Isaiam. Psalmus quinquagesimus maximè ad penitentiam pertinet. Dies Azimorum erant dies mortificationis, & abstinentiæ, quia, ut advertit Origenes homil. 23. in Numeros, & latè prosequitur Ribera, bera libro quinto de festis Hebræorum cap. 8. ad recipiendum Spiritum Sanctum debet præcedere multa mortificatio, abstinentia, ac penitentia. Lex illa antiqua fuit data uni homini Moysi uno idiomate tantum Hebræo, quia erat pro uno tantum populo; At Lex Evangelica permulata per duodecim Apostolos, ac multos, & in lingua omnium, quia omnes gentes, quæ sub cælo sunt, audiebant eos loquentes in lingua sua quia hæc lex dabatur pro toto orbe, ac pro omni gente: Lex illa antiqua fuit scripta in tabulis lapideis; At Evangelica in cordibus discipulorum, & sic canit Ecclesia, Flammantia facta sunt corda eorum. Illa lex antiqua scripta est in Tabulis, quæ contrastræ, ac destructæ sunt Exod. 32. n. 19. quia illa lex contracta, ac destructa est; Lex Evangelica data est in Spiritu Sancto, ut maneat vobiscum in æternum Ioan. 14. n. 16. Lex illa antiqua fuit data in deserto Ioan. 14. in monte Sinai, Exod. 20. qui idem est ac rubus, quia Lex illa fuit rusticana, & gravis, ac spinosa, & Exod. 20. valde deserta gratiæ, quia nullâ secum dabat mediū